

moderns el castellanisme *alfombra* ha penetrat bastant, però *catifa* resta popular en bastants punts encara, com ara a Eivissa (PzCabreru; vocabulari dels teixits, BDC IV, 80). I la llengua literària li ha restat sempre fidel, tant en el sentit estricte del teixit que encatifa el sòl, com en els figurats: «nova *catifa* de verdor ha estesa», *Atl.*, 210; fins en prosadors de reservat purisme: «la lluna, per les clarianes del bosc, estenia damunt el camí humil retallades *catifes* d'argent, i la rosada de la nit feia sensibles les més subtils aromes», Coromines (*Pigmalió* VIII, O. C., 156a1f.).

Encatifar [manca encara Lab. 1864; però Verdager l'aportava ja del lèxic propi: «rosada herba *encatifa* fondalades y cims», *Atl.* (II, 12b, ja en l'escalaborn de 1867; «tot l'herba ho *encatifa* rosada a bla ruixim», ed. 1878), i també en PdAPenya, etc.]; *encatifa*; *encatífament*. Potser res a veure amb *catifa* (veg. tanmateix supra la nota relativa a *condesfes*), no té *catifet*: «a l'Hospital --- seria envers mitjanit que varen despertar-me els xiu-xius d'alguns veïns, los qui semblaven estar amb gran *quetife* < i > s, 2 anant d'un llit a l'altre --- se tractava d'una xella clandestina», MVayreda, a. 1898 (*Carlinada*, XIII); «home de molts *catifets*», Jq. Ruyra, *La Parada* (que ell mateix explica en el glossari «home que porta molts negocis ocults» (O. C., 378b) i ho interpreta com «fet amagat»: crec en efecte recordar que li ho havia sentit a dir i que ho pronunciava amb *é* (així *AlcM*) (cosa que també pesaria contra la interpretació com a diminutiu de *catifa*); 3 *AlcM* ja dóna la bona interpretació «*què t'hi fet = què t'he fet?*» a base de la idea de «cosa que dóna molt que rallar», que es presta a molta xerradissa. *Catifell* maestr. per «atifell, ferramenta» serà una alteració d'*atifell* (veg.) per contaminació d'aquest *catifets* 'coses amagades'; d'on el femení *catifella* 'llossa' a Cadaqués, *DAG*. (potser ajudant-hi *catúfols* en tots dos).

1 De la mateixa arrel vénen també els àrabs clàssics *qatāfa* 'verema' i *qutāf* «raisins coupés qui tombent pendant la vendange», *qutāfa* 'singló, begot abandonat', àrab egipci *qutāf* «ramilles, menus bois en fagots» (Boqtor), i el mateix *qatāfa* també significa 'bunyolets', 'dàtils' i altres fruits que es cullen d'ací d'allà (Dozy, *Suppl.* II, 376, Freytag, etc.). Com que la *q* és una consonant sonora encara que forta (que per tant el romànic imita tan sovint per *d* com per *t*), i com que una *a* entre les dues emfàtiques *q* i *t* sona *ā* i fins *o* i la *t* darrere *t* era quasi tan oberta com una *e*, és versemblant que d'aqueixa idea de 'coses replegades', amb influència del romànic *contalles*, *contarelles*, surti de *qatāfa* el men. *condesfes* 'coses que es diuen contra d'algú o d'amagat d'algú' (*contar condesfes*), i fins que això d'intervingués també en l'encreuament que hem estudiat en *CATERVA* convertint-lo en *cateifa* 'aplec de gentalla i d'altres coses'. — 2 A l'ed. de 1950, p. 221, ha sortit imprès *quetifes*, que sembla errada tipogràfica evident d'aquesta ed. — 3 Manca a Lab. (fins el de 1888); i encara que vagi en l'anomenat «Labèrnia-Salvat», obra de 1910, amb la grafia *que-*

tifet i com a «murmuracions», això no és cosa més que de l'augmentador anònim d'aquesta mala edició, que deu partir d'una grossera interpretació d'un dels citats testimonis literaris.

Catimanya 'insecte dels camps d'arròs', V. *cutimanya*

CATIPÉN, 'pudor, fetor', mot argòtic d'origen probablement gitano, si bé potser alterat per influències estranyes al caló. □ 1.ª doc.: 1910.

Data de *La Xava* de Juli Vallmitjana, on es llegeix «el calabossanyis feia un *catipén* de la púrria del costat ---». 1 MLWagner, *Notes Ling. Argot Barcelonais*, 49, renuncia a trobar l'etimologia (potser perquè ha entès malament que «pudor» vol dir «pudeur»), però estableix que deu tractar-se del sufix gitano d'abstracte *-ipén* que indica «caractère, qualité», com en *chachipén* «vérité» (sens dubte provinent del scr. *satya*-id.); fa bé d'advertir-nos-ho: no estiguéssim temptats de veure-hi alguna cosa basca, llengua on de fet *-pen* és sufix abstracte vivíssim; però no hi ha en basc cap mot així (cf. bc. *urrin* 'pudor', 'olor'). Es pot sospitar que hi hagi relació amb el gitano *jindipén* 'brutícia, porqueria', que cita el mateix Wagner. De fet, però, ens veiem sollicitats per un doble veïnatge, car té un significat ben igual el mot *catinga*, hispano-americà, d'origen guaraní, amb el sentit de 'pudor', i dit especialment de la que fan els negres quan van bruts o suen, mot usual a tots els països hispànics del Nou Món (i algun cop usat fins i tot per espanyols), veg. DCEC s. v. Ara bé fóra una conjectura ben raonable suposar que en l'argot de les presons, on convisqueven molts proscrits hispano-americans amb gent tèrbola i agitanada dels nostres baixos fons, es vagi alterat el gitano *jindipén* (pronunciat, crec, amb *h*-, que la major part dels catalans tendia a alterar en *k*-) per la influència de *catinga*, pel fet de ser-li tan semblant de forma i de sentit, igualant-lo al significat i a la inical d'aquest. En els últims anys (fins cap als anys 40 no ho havia sentit) ha aparegut la forma *catipèndia*.

1 «*La púrria*» 'la comuna, la bassa'. Cita de Givanel BDC VII (1919), 29. *AlcM* ho corregeix en *una catipén*, i sembla que té raó (si no ho fes tàcitament), i que pot ser una err. tip.: no ho he sentit més que com a femení; a alguns fins i tot, per això, els ho he sentit alterat en *catipenta*, variant certament més rara. En canvi *AlcM* hi fa l'errada d'accentuar amb greu *catipèn*, cosa certament inoïda.

Catipó, V. *capitonat* (CAP) *Catiu*, + *cativanes*, V. *captiu* (CAPTAR) *Catllar*, V. *castell* i *castre* *Càtode*, *catòdic*, V. *ànode* i *cata-* *Catoix*, potser per *cap-toix*, V. *toix*

CATÒLIC, pres del ll. *catholicus* i, aquest, del grec *καθολικός* 'general', 'universal', derivat de *ἄλος* 'tot, sencer'. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

Ja apareix més d'un cop en Lull: «per defalliment de caritat, se tenien per scusats alguns hòmens qui